

Roheline maailmavaade ei ole ainult rikaste lõbu

„Ma tahaksin teha suure punk- ja gooti klubi, millel oleks roheline katus mahepõllunduseks,“ räägib mulle elegantses ülikonnas Mehhiko punkar. Rohelise mõtteviisiga punkareid on ka Euroopas, aga vaevalt saab jätkusuutlikku põllumajandust jutlustavat permakultuuri lugeda punkkultuuri lahutamatuks osaks.

Kunstitöökoda Bosque Village'is

Sageli kaldutakse eeldama, et keskkonnateadlik käitumine, roheline maailmavaade ning jätkusuutlik elustiil on levinud peamiselt heaoluühiskonnas. Postmaterialistlikud väärtused saavad väidetavalt esile kerkida seal, kus inimeste esmasemad vajadused on rahuldatud. Mõnevõrra üllatuslikult mõjub sel taustal laiaulatuslik propaganda „akna- ja katusekasvatuseks“ Kuubal ning roheline turismi rõhutamine nii Aasias kui ka Ladina-Ameerikas. Allpool on toodud näited roheline maailmavaatega seotud inimestest Mehhikos. Kuna Tallinna Ülikooli elustiilide uurimiskeskuse pooleli-olev projekt keskendub ökokogukondadele,

veetsin seal olles palju aega sellesarnastes kogukondades.

BRIAN JA BOSQUE VILLAGE

Internetireklaami põhjal jääb Bosque Village'ist mulje kui võrdlemisi suurest kogukonnast ökokülale omaste tegevustega – pakutakse võimalusi joogaks, meditatsiooniks, taimetoidu valmistamise kursusteks ning eneseväljenduseks kunstikojas. Väravatest sisenedes tuleb veel hulk aega sõita läbi metsa – tegemist on üsna suure maa-alaga. Kohati on puudel sildid filosoofiliste küsimustega ning pildikesed südametega, tee ääres on päikseenergiale töötavad laternakesed, hakkavad paistma ka

mõned peenrad. Mind tervitavad kümme koera ja paar vabatahtlikku. Brian ja Marie, kes on ainsad püsielanikud, on parajasti linnas turul.

Tegemist on ameeriklase Briani isikliku unistuse elluviimisega. Tema isa oli vaimulik ning kogukonna liider, aga temale jäi religioon võõraks. Kunstniku ambitsioonidega Brian pidas tähtsaks inimeste kooslust, keda seob mingi ühine idee. Ta veetis palju aega kokkutulekutel ja (kunst)festivalidel, mille suurimaks puuduseks pidas nende lühiajalisust. Ökoküla oli tema jaoks kogukond ilma religioonita ning festival ilma lõputa. Ta ostis maatüki Mehhikos ja asus sinna hunniku koertega elama viis aastat tagasi. »

Pliit Bosque Village'is

Tsirkuseetendus Huehucoyotlis

Neti vahendusel leitud tüdruksõber Maria (samuti USA-st) kolis tema juurde kahe aasta eest. Nüüdseks on nad suutnud üles ehitada mitu maja ja aeda ning kujundanud ümbruse ökoküladele iseloomulikus hipilikus stiilis. Viimasel aastal on tema juures lisaks lühiajalistele turistidele seal ka pikemat aega peatuvad vabatahtlikud.

Brian hoolitseb kõigi oma ajutiste elanike eest, pakkudes neile mitmekülgset meelelahutust kirjandusest ja vaimsetest vestlustest kuni vibulaskmise ja nõõril kõndimiseni. Huvitavana mõjub tema detailne ja selge visioon suureks paisunud ökokülalast, kus võiks elada umbes 200 inimest. Ta on üsna täpselt läbi mõelnud, kuidas võiks toimida netidemokraatiale tuginev otsustusprotsess ning millised peaksid olema rituaalid ja normid, mis kogukonda koos hoiaks.

Pealtvaadatuna omab Brian selgelt karismaatilise guru omadusi, ratsionaalsel tasandil on ta otsustanud, et tema kunagi suureks kasvav kogukond peaks toimima liidrita. Praegu veel on ta pigem liider ilma kogukonnata ning anonüümne netidemokraatia on kasutuseta.

TONA JA HUEHUECOYOTL

Huehucoyotl on üks vanemaid Mehhiko ökokülalasi, mida mul rahvusvahelisel ökokülade konverentsil kindlasti soovitati külastada. See asub väikse maalilise külakese

Tepoztlan külje all. Viimane on juba omaette vaatamisväärsus – huvitav segu kohalikest kultuurist ja Nepaali ning India kauplustest. Võib eeldada, et viimased on tekkinud tänu turu tellimusele – väidetavalt erilise energiaga paik meelitab kohale palju *new age*-suunitlusega *backpackereid*, kes vaimse kauba vastu huvi tunnevad.

Ökoküla mõjub esmapilgul valuliselt maagilisena – värvielised kaunid majakesed lopsakate puude varjus, märke looklev sillutatud teerada ja rahu sisendav vaikus, mille akordideks on rohutirtsude sirin ja koolibrite tiibade sahin. Minu võõrustaja Tona maja mäenõlval on nukulikum kääbikukodu, kui ma iial oleksin osanud ette kujutada. Kolm tillukest koera klähvivad kiledahäälselt ning rõõmsameelne viiekümneandates perenaine palub mul hoolikalt hoida saladust, et nad kunagi ei hammusta.

Tona oli 1980-ndate keskel küla üks alustajaid. See on aga alles teine peatükk, mis

Huehucoyotl on üks vanemaid Mehhiko ökokülalasi, mida mul rahvusvahelisel ökokülade konverentsil kindlasti soovitati külastada.

järgneb huvitavale eelloole. Pärast 1968. aastat aastat, kui üliõpilasrahutused Mehhikos lõppesid valitsuse korraldatud veresaunaga, otsustas rühm noori ülikooliga lõpparve teha ning asus mikrobussiga mööda ilma rändama. Aastate jooksul seltskond muutus ja rahvusvahelistus – pärast peatumist Taanis jäi ratastele ka sealseid hipiseid ning lisandus veel eurooplasi ja ameeriklasi. Tona kohut karavaniga 1970-ndate lõpus Californias. Selleks ajaks oli ta lahutanud, lõpetanud töö kunstiterapeudina ja reisinud palju amatöörrežissöörina Aasias. Kohtumine karavaniga oli armastus esimesest pilgust ja oma edasist rännakut jätkas ta koos nendega.

Viimasel kuuel aastal oli tegemist 30-se rühmaga, kolmandik neist lapsed ja suurem osa ajast veedeti Mehhikos. Korraldati rahvale šõud ja elatuti elanike annetustest. Seltskond keskealistus ja väsis mõnevõrra ning uue elustiili lahendusena loodigi kommuun, mis tegutseb tänini. Tona sõnul oli seltskond kirju nii rahvustelt kui ka ühiskonna läbilõikelt.

Kui kommuuni algusaegadel oli tegemist äärmiselt aktiivse ühiselu ja rituaale harrastava kogukonnaga, siis praeguseks on see vaibunud ja aktiivset igapäevast seltsielu ei ole. Üsna vastuolus ökokülade liikumise säästva ja egalitaarse ideoloogiaga tundusid uhked ja kallid autod ning jutud sellest, et mõni elanik ei pea paljuku endale kohalikke

Maja Huehucoyotlis

indiaanlasi majapidajaks palgata. Huehucoyotl on küll siiani rahvusvahelise tuntuuse ja olulise märgiga – seal toimub talveperiooditi palju kursuseid, seal on üleilmse Gaia Ülikooli koosviibimised ja ta leiab palju äramärkimist ökoküladealases kirjanduses.

GUSTAVO JA THEUNDER

Tona soovitatud huvitavate inimeste loetus jäi minu jaoks sõelale seltskond, keda ta nimetas ökopunkariteks. Küllastades nende kommunimaja Mexico Citys, jättis see esmapilgul tavalise alternatiivklubi mulje. Püstiste harjade, nahktagide ja neetidega noored tunglevad mürtsuvat muusikat purskuva ukse juures. Kohtudes kokkulepitult Bibiga (kodanikunimega Gustavo), on esmamulje ootamatu – noormees ei sarnane teiste klubikülalistega, ta ei meenuta ei punkarit ega ka ökoimeest, nii tema ülikond kui ka käitumine on pigem mafioosolik. Elukunstnikust Bib ei armasta lahterdamist ega sildistamist ning praeguses eluetapis peab ta just sellist stiili parimaks eneseväljenduseks. Punkar on ta oma sõnul sisemiselt edasi.

Punkari karjäär algas juba neljateistkümnesele. Ta vihkas oma autoritaarset isa samamoodi nagu oma autoritaarset kodumaad ning punk oli juba teismelisena talle ja tema mõttekaaslastele konstruktiivne väljund kõige selle vastu võitlemiseks. Mitte klubi,

tants ja pidu alkoholiga, vaid mäss, miiting ning alatine protest tänavatel. Kus iganes olid meeleavaldused, olid ka nemad, võideldes kapitalistliku ebaõiglusega või aidates vabadusvõitlejaist zapatiste.

Mingi hetk sattusid nad ökokogukonda, kus õppisid hindama elu kooskõlas loodusega ning tegelema mahepõllundusega. Roheline maailmavaade muutus nende jaoks enesestmõistetavaks punkkultuuri osaks ning samast seltskonnast on nüüdseks võrsunud mitmeid permakultuuri õpetajaid.

Kui Bib läks Ameerikasse tööle, ootas ta põnevusega kohtumist sealsete punkaritega. Ikkagi esimene maailm! Mida nemad oma vähem arenenud riigis teavad ja oskavad – USA-s on kindlasti sotsiaalsed eesmärgid selgemad ning ökopõllundus peenem ja kultiveeritum! Sellele mõttele ta kinnitust ei leidnud. Tema kogemusel tegelesid USA punkarid peamiselt joomise ja laaberdamisega, vilistasid ühiskonnakriitikale ning veel enam keskkonnateadlikule aiapidamisele.

Nüüdseks on mäss mässu pärast ja ühiskonna muutmine avalike kõnedega jäänud tagaplaanile ning kommuun, Theunder, tegeleb lihtsalt sellega, mis neile meeldib. Kõik, kes soovivad, võivad ka näha, et on võimalik elada teisiti, kui nivelleerivad normid ette kirjutavad. Bib ja tema sõbrad on tõestanud kahtlejatele, et ka ilma sponsorite ning

ametlike struktuuride kaasabitaga on võimalik kõike ära teha. 30-liikmelises kommuunis puudub hierarhia ja kõik tegelevad kõiega. Vastavalt spetsiifikale tõusevad muidugi esile ajutised liidrid – võitluskunstikursuste eest vastutab treener ning pidusid korraldab see, kes tunneb kõige paremini muusikat ja muusikuid.

Bib arvab, et maailm peaks koosnema väikestest kogukondadest, kes teevad seda, mida nad tahavad, ning riik ja muud üksused ei peaks oma reegleid peale suruma. Ta usub, et praegune olukord Mehhikos ei saa jääda kestma ja tulekul on suured muutused.

Kohatud inimesi ühendas kriitika valitsuse vastu ning etnilisi mehhiklasi ka ilmne võõrandumine poliitilisest ellidist. Riigivalitsejaid esitati demoniseeritud vaenlasena, kelle peamise eesmärgina nähti isikliku kasu nimel hangeldamist ja kõigi omaalgatuslike ettevõtmiste eos puruks trampimist. „Nemad“ tahavad vahendeid valimata inimesi vaid passiivsesse tarbijarolli suruda, et siis segamatult võimu vaid enese huvides realiseerida! Arvestades laiaulatuslikku mikrotasandi vastupanu valitsuse tegevusele (näitena sobib zapatistide tegevus, mäss kinnisvaraarenduse vastu Tepoztlanis ning palju muud), võib eeldada, et sarnast suhtumist leidub ka suuremates elanikkonnarühmades.

Sellises olukorras võib ka otseselt poliitiliste eesmärkideta kogukondi interpreteerida kui uusi sotsiaalseid liikumisi, mille kaudseks väljundiks on elustiilivalikute ja uute väärtuste juurutamisega muu hulgas ka õonestada olemasolevat korda. Ökokogukondade liikumise keskeks ideeks võib lugeda isikliku eluga alternatiivsete lahenduste pakkumist globaalsetele probleemidele. Teadlikumad liikmed rõhutavad ökokülade tähtsust elustiili laborina – tuleb kõigile näidata, et ka teistsugune elu on võimalik! See ei tähenda muidugi, et kõik sellega seotud inimesed allutaks oma elu abstraktsele printsiipidele.

Kumbki külalastatud Mehhiko ökokogukonnast praegu tüüpilise kogukonna mõõtmeid välja ei andnud. Võiks öelda, et esimest veel ei olnud ja teist enam ei olnud. Küll aga pakuvad nad näiteid sellest, kuidas säärased kogukonnad võivad tekkida ja areneda ning mis on nende tähendus isiklikul tasandil. Ökopunkarid ühendavad endas huvitaval moel lääne heaoluühiskonnas tagaplaanile jäänud punge algseid eesmärgi ja ka ökoliikumise ideoloogiat. Kumbagi väga täpselt tundmata, pigem isiklike elu juhtumistest tekkinuna.

Airi-Alina Allaste on sotsioloogiaprofessor ning Tallinna Ülikooli Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi direktor ja elustiilide uurimise osakonna juhataja.